

วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จัดทำขึ้นโดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และงานวิจัยรวมทั้งความเห็นและทรรศนะด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นวารสารราย 4 เดือน กำหนดเผยแพร่ในเดือนเมษายน สิงหาคม ธันวาคม.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ สมชัย บวรกิตติ	ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา
	ดร.นายแพทย์พงศธร พอกเพิ่มดี	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
บรรณาธิการบริหาร	นายแพทย์เทวัญ ธาณิรัตน์	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
	นายแพทย์กรกฎ ลิ้มสมมุติ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
บรรณาธิการ	นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์	สำนักพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์
บรรณาธิการรอง	ดร.เภสัชกรหญิงอัญชลี จูฑะพุทธิ	นักวิชาการด้านเภสัชศาสตร์
	ดร.รัชนี้ จันทรเกษ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
	นางสาวกมลทิพย์ สุวรรณเดช	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรสนั่น ศุภธีรสกุล	นักวิชาการเภสัชศาสตร์และการแพทย์แผนไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรธงชัย สุขเสวต	คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ประวิทย์ อัครเสรินนท์	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
นายแพทย์ประพจน์ ภาตราภาค	นักวิชาการด้านเวชศาสตร์ชุมชนและด้านศัลยกรรมกระดูก
ดร.อุษา กลิ่นหอม	นักวิชาการด้านชีววิทยา
อาจารย์รุจิราภรณ์ อรรถธิษฐ	นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข
ดร.เภสัชกรยงค์ศักดิ์ ตันติปัญญ	นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาการแพทย์
ดร.เภสัชกรหญิงมณฑกา ธีรชัยสกุล	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
ดร.เภสัชกรหญิงผกากรอง ขวัญข้าว	โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี
อาจารย์เสาวณีย์ กุลสมบุรณ์	นักวิชาการด้านการแพทย์พื้นบ้าน
ดร.เภสัชกรหญิง อัญชลี จินตพัฒน์กิจ	ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
นายแพทย์ปณิธิ ชัมมวิริยะ	กรมควบคุมโรค
นายแพทย์กุลชนิต วรรณรัตน์	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรชยันต์ พิเชียรสุนทร	วิทยาลัยการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ธวัชชัย กมลธรรม	วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ทวี เลหาพันธ์	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ยิ่งยง เทาประเสริฐ	วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงศรีจันทร์ พรจิราศิลป์
 รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงพนมาศ สุนทรเจริญนนท์
 รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์เพ็ญ วิวัฒน์
 รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงพนี ศิริสะอาด
 รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย อึ้งพินิจพงศ์
 รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ศุภนิมิต ทิมขุนทดเถียร
 รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา โอศิริ
 รองศาสตราจารย์ ดร.สุลีย์ วรคุณพิเศษ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีวิไลนา ทรงจิตสมบุรณ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร
 เภสัชกรหญิงปราณี ขวลิตธำรง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษฐา เวชวิฐาน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณกุล ตั้งสุขฤทัย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี แสงวัฒนกุล
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงผกา ตันกิจจานนท์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทคนิคการแพทย์ กมล อยู่สุข
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยาพรธน์ ตันต์เจริญรัตน์ วุฒิจำนงค์
 เภสัชกรจักรกฤษณ์ สิงห์บุตร
 ดร.พรชัย สว่างวงศ์
 ดร.สิริรักษ์ อารทรากร
 นายรินทร์ ทิมา
 นายภาณุพงษ์ พนมวัน

นายแพทย์ประพันธ์ พงศ์คณิตานนท์
 นายแพทย์ศุภมิตร ชุณหะวัณวิวัฒน์
 นายกวี คงภักดีพงษ์
 แพทย์อายุรเวชธีรเดช อุทัยวิทยารัตน์
 นายแพทย์รัชช บวรณการสม
 นายแพทย์จักรวาล เผือกคง
 ดร.เภสัชกรปรีชา หนูทิม
 นางสาวปาริณัฐ สุขสุทธิ์
 แพทย์แผนไทยประยุกต์มาลา สร้อยสำโรง
 แพทย์แผนไทยประยุกต์สมชาย ช้างแก้วมณี

ฝ่ายจัดการวารสาร

ไมลีย์ ชุมรฐาไย

ศตพร สมเลิศ

วรรณภา หยงสตาร์

สุนิสา หลีหมุด

จุฑามาศ ยิ้มขัน

ออกแบบปกหลังโดย

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 นักวิชาการ ด้านเภสัชกรรม และการแพทย์พื้นบ้าน
 คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา
 คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 นักวิชาการด้านสมุนไพร
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร
 วิทยาลัยแพทยศาสตร์นานาชาติจุฬาภรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 วิทยาลัยแพทยศาสตร์นานาชาติจุฬาภรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
 วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 นักวิชาการด้านสาธารณสุข
 นักวิชาการด้านสถิติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ
 ศูนย์สรีรวิทยาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
 นักเชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิกรมควบคุมโรค
 สถาบันโยคะวิชาการ
 แพทย์อายุรเวช
 นักวิชาการด้านการแพทย์แผนจีน
 นายแพทย์เชี่ยวชาญ
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

Journal of Thai Traditional & Alternative Medicine is owned by the Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, Ministry of Public Health for the presentation of research works and technical papers on traditional Thai medicine, indigenous medicine and alternative medicine. The journal is published every four months and will be issued on April, August and December.

Editorial Board

Advisors	Somchai Bovornkitti	Contributor, Academy of Science, The Royal Institute
	Pongsadhorn Pokpermddee	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Executive Editor	Tewan Thaneerat	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
	Kornkrit Limsommut	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Editor	Vichai Chokeyivat	Institute for the Development of Human Research Protections
Associate Editors	Anchalee Chuthaputti	Technical Officer Specialist in Pharmacy
	Rutchanee Chantraket	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
	Kamoltip Suvarndech	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Members

Sanan Subhadhirasakul	Pharmaceutical Sciences and Thai Traditional Medicine
Thongchai Sooksawate	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chulalongkorn University
Pravit Akarasereenont	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Prapoj Petrakard	Community Medicine and Orthopedic Surgery Specialist
Usa Klinhom	Biologist
Rujinart Adthasit	Social and Human Scholars
Yongsak Tantipidok	Society and Health Institute
Monthaka Teerachaisakul	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Pakakrong Kwankhao	Chao Phya Abhaibhubejhr Hospital, Prachinburi
Saowanee Kulsomboon	Indigenous Medicine Specialist
Anchalee Jintapattanakit	Department of Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Mahidol University
Panithee Thammavijaya	Department of Disease Control
Kulthanit Wanaratna	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Reviewers

Chayan Pichaensoonthon	Alternative Medical College, Chandrakasem Rajabhat University
Thavatchai Kamoltham	College of Allied Health Sciences, Saun Sunandha Rajabhat University
Tawee Laohapan	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Yingyong Taoprasert	School of Traditional and Alternative Medicine, Chiang Rai Rajabhat University

Srichan Phornchirasilp
Noppamas Soonthornchalernnont
Chanpen Wiwat
Panee Sirisa-ard
Wichai Eungpinichpong
Supanimit Teekachunhatean
Sunanta Osiri

Suwalee Worakhunpiset
Sriwattana Songchitsomboon
Malee Sittikreangkrai
Pranee Chavalittumrong
Pichet Wechvithan
Parunkul Tungsukruthai
Paradi Sangvatanakul
Puangpaka Tankitjanon
Kamol Yusook
Janyawat Tancharoenrat Vuthijumnonk

Jakkrit Singbut
Pornchai Sawangwong
Sirirak Aratrakorn
Narintr Tima
Phanupong Panomwan

Prapan Pongkanitanont
Supamit Choonsootiwat
Kawee Kongpakdeepong
Teeradech Uthaiwitayarat
Tawach Buranathawornsom
Jagravudh Puangkong
Preecha Nootim
Paranat Suksut
Mala Soisamrong
Somchai Changkaeomane

Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Technical Officer Specialist in Pharmacy and Ethnomedicine
Faculty of Associated Medical Science, Khon Kaen University
Faculty of Medicine, Chiang Mai University
Faculty of Abhaibhubejhr Thai Traditional Medicine, Burapha University
Faculty of Tropical Medicine, Mahidol University
Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University
Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University
Technical Officer Specialist in Herbs
Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakhon Campus
Chulabhorn International College of Medicine, Thammasat University
Chulabhorn International College of Medicine, Thammasat University
School of Health Sciences, Sukhothai Thammathirat Open University
Faculty of Science and Technology, Phetchabun Rajabhat University
College of Integrated Science and Technology,
Rajamangala University of Technology Lanna
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Technical Officer Specialist in Public Health
Technical Officer Specialist in Statistics,
Office of the Education Council, Ministry of Education
Sirindhorn National Medical Rehabilitation Centre
Epidemiologist Expert, Department of Disease Control
Thaiyoga Institute
Ayurvedic Doctor
Technical Officer Specialist in Chinese Medicine
Medical Physician, Expert Level
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Journal Administrator

Maili Chumvoratayee Sataporn Somles Wannapa Yongsata Sunisa Leemud Jutamas Himsun

Back cover design by

Strategy and planning Group, Technical and Planning Division